

Tomczak, Andrzej

Wstęp

Acta Universitatis Nicolai Copernici. Historia 16 (114), 3-5

1980

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WSTĘP

Tom niniejszy jest trzecim w serii „Historia” Zeszytów Naukowych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu (od r. 1973 przemianowanych na *Acta Universitatis Nicolai Copernici*) poświęconym archiwistyce i naukom pomocniczym historii. Poprzednie dwa wyszły w 1969 r. (*Historia V*) i w 1973 r. (*Historia VIII*)¹. Prezentowany tom powstał w Zakładzie Archiwistyki, powołanym do życia w 1968 r., w ówczesnej Katedrze Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii, a od 1969 r. funkcjonującym samodzielnie w ramach Instytutu Historii i Archiwistyki². Zakład Archiwistyki zajmuje się prowadzeniem zajęć dydaktycznych na specjalizacji archiwistycznej istniejącej w Toruniu na kierunku historii od 1951 r., dostarczającej kandydatów do pracy w archiwach³.

Na tom składają się prace pióra obecnych lub byłych nauczycieli akademickich zatrudnionych w Zakładzie Archiwistyki z jednym tylko wyjątkiem: Jacek Hertel, autor rozprawki o przezwiskach Piastów w średniowieczu, reprezentuje Zakład Historii Średniowiecznej.

Problematyka tomu należy do zakresu tak samej archiwistyki (historia kształcenia archiwistów, zagadnienia metodyczne, archiwoznawstwo), jak i nauk pomocniczych historii (dyplomatyka, historia kartografii, antroponomastyka historyczna).

Artykuł otwierający tom, *Kształcenie kandydatów do pracy w archiwach w pierwszych latach Polski Ludowej*, pióra kierownika Zakładu Andrzeja Tomczaka, poświęcony jest początkom uniwersyteckiego kształcenia archiwistów po II wojnie światowej. Uwypuklona została w nim działalność pedagogiczna Adama Stebelskiego, dyrektora Archiwum

¹ Zesz. nauk. UMK, *Historia V*, Toruń 1969; AUNC, *Historia VIII*, Toruń 1973. Treść obu tomów zob. *Spis treści zeszytów naukowych UMK, Nauki Humanistyczno-społeczne — historia* na końcu niniejszego tomu.

² Zob. A. Tomczak, *Katedra Archiwistyki i Nauk Pomocniczych Historii UMK w Toruniu w latach 1951—1971*, AUNC, *Historia VIII*, Toruń 1973, s. 7—21.

³ Zob. B. Ryszewski, *Specjalizacja archiwistyczna na Uniwersytecie M. Kopernika w Toruniu i jej absolwenci w latach 1951—1967*, Zesz. nauk., *Historia V*, Toruń 1969, s. 121; także sprawozdania z działalności specjalizacji w następnych latach pióra A. Tomczaka i M. Gołembiewskiego drukowane w *Archeo-*nie.

Głównego Akt Dawnych w Warszawie, wykładowcy na uniwersytetach w Łodzi i w Warszawie. Załączone w aneksie programy studiów z owych lat stanowią interesujący materiał dla wszystkich aktualnie zajmujących się kształceniem archiwistów na uniwersytetach oraz poza nimi.

Halina Robótka, starszy asystent Zakładu, publikuje rozważania *O znaczeniu studiów nad procesami mapotwórczymi dla selekcji map*. Porusza w nim problem ważny dla współczesnej archiwistyki, która boryka się z trudnościami przy wyborze materiałów do wieczystego przechowywania. Autorka zwraca uwagę, że właściwa selekcja map jest niemożliwa bez dokładnej znajomości procesów prowadzących do ich powstawania, podobnie jak nie można trafnie ocenić wartości akt bez zbadania kancelarii, w których powstały.

Artykuł Macieja Golembiowskiego, starszego asystenta Zakładu, *Informatyczne nośniki informacji w archiwum* sygnalizuje problemy, które stwarzają lub będą w przyszłości archiwum stwarzały dokumenty wytwarzane i odczytywane przez urządzenia informacyjne. Uwagi te powstały na marginesie badań nad systemem informacji archiwalnej, ich pełne wyniki zostaną przedstawione w postaci rozprawy doktorskiej. Zamierzaniem autora artykułu było przystępne wprowadzenie w niełatwą dla humanistów problematykę stworzoną przez najnowocześniejszą technikę biurową.

Działu archiwistyki zwanego archiwoznawstwem dotyka artykuł Ireny Janosz-Biskupowej, docenta w Zakładzie, *Zainteresowania archiwalno-historyczne biskupów warmińskich w początkach XVI w.* Nie należy jednak szukać w nim informacji o archiwach warmińskich. Jest to przede wszystkim interesujący przyczynek do dziejów stosunków polsko-krzyżackich w latach 1510—1515.

Od wielu lat pod opieką metodyczną Zakładu Archiwistyki pozostaje Archiwum Uniwersytetu Toruńskiego. Przez szereg lat kierownikiem jego była wymieniona wyżej docent Janosz-Biskupowa, obecnie kierownictwo to sprawuje Henryk Moraczewski. W niniejszym tomie publikuje ona artykuł *Archiwa uniwersyteckie w Polsce i zagranicą*, w którym porównuje organizację i działalność archiwów polskich uniwersytetów z podobnymi archiwami w Austrii, Niemieckiej Republice Demokratycznej, Niemieckiej Republice Federalnej, Czechosłowacji i Kanadzie. Tekst jest przerobioną wersją fragmentu rozprawy doktorskiej „Kancelaria i archiwa uniwersyteckie w Polsce Ludowej”.

Do dyplomatyki księgi wpisów należy studium Zbigniewa Górskiego, adiunkta w Zakładzie Archiwistyki, *Materiał pisarski i oprawy ksiąg miejskich sądowych Starej Warszawy*. I ten tekst jest fragmentem rozprawy doktorskiej poświęconej księgom sądowym Starego Miasta Warszawy z okresu staropolskiego.

Były asystent Zakładu Archiwistyki, a obecnie pracownik wydawnictwa „Pojezierze” w Olsztynie, Roman Marchwiński drukuje rozprawkę z zakresu dziejów kartografii *Kromer a Grodecki. Podstawy kartograficzne Kromerowskiej „Polonii”*. Jej geneza wiąże się z przygotowaniem przez autora większej pracy „Geograficzno-historyczny obraz Polski w *Polonii* Marcina Kromera”. Tezy rozprawki były przedstawione w postaci referatu na konferencji historyków kartografii w Toruniu 14 X 1978 r.

Tom zamyka należąca do antroponomastyki historycznej rozprawa Jacka Hertla, adiunkta Zakładu Historii Średniowiecznej, *Przezviska Piastów w średniowieczu*. Zostały w niej omówione przezviska 21 panujących Piastów od czasów najdawniejszych do końca XV w., zbadana ich geneza i funkcje. Rozprawa powstała w związku z pracą doktorską autora „Imiennictwo dynastii Piastów we wcześniejszym średniowieczu”.

Andrzej Tomczak